

MEDISCHE DIENSTENCONTRACTEN

CONTRACTUELE CLAUSULES

MEDISCHE
DIENSTENCONTRACTEN

Editor van het volume
Filip DEWALLENS

Editors van de reeks
Gabriël-Luc BALLON (†)
Vincent SAGAERT
Evelyne TERRYN
Bernard TILLEMAN
Alain Laurent VERBEKE

 INTERSENTIA

Antwerpen – Cambridge

Medische dienstencontracten

Filip Dewallens (ed.)

Gabriël-Luc Ballon (†), Vincent Sagaert, Evelyne Terryn, Bernard Tilleman en Alain Laurent Verbeke (eds.)

© 2020 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0965-3

D/2020/7849/38

NUR 822

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.jurisquare.be.

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Dit boek is een deel van een geheel in wording. Het is op zich zelfs slechts een onderdeel van een deel van dat geheel. Voor u ligt immers het deel *Medische dienstencontracten* als onderdeel van *Dienstencontracten* dat op zijn beurt weer een deel is van de reeks *Contractuele clausules*. Dat wijst erop dat het geheel nog veraf is, in wording is, en nochtans, ja, volledigheid nastreeft. Het siert de ambitie van de editors en leden van het wetenschappelijk comité van de reeks. Ze verdienen onze oprechte dank. Ze schreven in het voorwoord bij het 'oerdeel' *Gemeenrechtelijke clausules*: “*Het opstellen en interpreteren van contracten is maatwerk geworden. In steeds complexere contractuele verhoudingen is het een ware kunst om contracten op de wederzijdse behoeften van de contractspartijen af te stemmen. Indien het opstellen van contracten al geen kunst is, is het op zijn minst een specifieke techniek.*” Maatwerk bij de redactie van contracten staat haaks op het wijdverspreide en zelfs door de digitalisering toenemende gebruik van ‘handige’ modelletjes en de snelle ‘knip- en plakcultuur’. Ook in dit deel zijn de modelclausules niet meer dan ‘voorbeeldig’. Ze vormen telkens het didactische sluitstuk van een voorafgaande grondige bespreking van een clause of beding. U kunt ermee aan de slag, als grondstof voor *tailor made lawyering*.

Medische dienstencontracten behoren tot het domein van het gezondheidsrecht en gezondheidsrecht is grensrecht. Het is vandaag lang geen pluridisciplinaire rechtstak meer in de zin dat ze bestaat uit de loutere samentrekking van andere rechtstakken. Het gezondheidsrecht is ontstaan in het laatste kwart van de vorige eeuw en kon toen nog gedefinieerd worden als “het geheel van rechtsregels die rechtstreeks betrekking hebben op de zorg voor de gezondheid en de toepassing van overig burgerlijk, administratief en strafrecht in dat verband”.

Het belangrijkste manco van de definitie schuilt in het tweede deel. Het zogenaamde ‘andere toepasselijke recht’ op de zorg voor de gezondheid is namelijk veel ruimer geworden dan het burgerlijk, administratief en strafrecht. De klassieke leerstukken inzake verbintenissen en aansprakelijkheid, behoorlijk bestuur en onwettige uitoefening blijven uiteraard van groot belang. Maar voor veel actuele problemen in het gezondheidsrecht moet naar andere ‘nieuwe’ (hulp)rechtstakken gekeken worden. De gezondheidszorg, het voorwerp van het gezondheidsrecht, bruist en kent een zodanige dynamiek dat de beoefenaars van ‘*les vieilles dames*’ van het recht, de klassieke respectabele rechtstakken, vaak enkel nog

amechtig naar adem kunnen happen. De trends in de gezondheidszorg, namelijk ‘big data’, ‘globale verbinding’ en ‘personalisering van de zorg’, maken dringend nieuwe normen noodzakelijk.

Het geïntegreerde gebruik van kliniek, beeldvorming en moleculaire analyse zal leiden tot individuele gezondheidsprofielen. Revolutionaire sensoren zullen het *Internet of Humans* (IoH) voeden en volledig gepersonaliseerde gezondheidszorg (3D-geprint) mogelijk maken. Zelflerende systemen ten slotte zullen uit de gegevens voorspellingen afleiden over de gezondheidstoestand van individuen en ze zullen hun reactie voorspellen op behandelingen. Dit maakt de rechtsverhoudingen en de redactie van overeenkomsten in de zorg uiterst complex.

Dit boek wil daar, althans gedeeltelijk, aan tegemoetkomen. Het behandelt een aantal contractuele clausules in dienstencontracten tussen zorgaanbieders en zorgvragers. Niet elke mogelijke rechtsverhouding wordt behandeld, laat staan dat dat al zou kunnen. In een eerste deel ligt de nadruk op de onderlinge verhouding tussen artsen, tussen artsen en ziekenhuizen, tussen artsen en patiënten en tussen patiënten en ziekenhuizen. Een tweede deel behandelt de overeenkomsten met apothekers en hun vestigingen. Een derde en laatste deel bespreekt een aantal clausules in overeenkomsten m.b.t. onderzoek naar en levering van geneesmiddelen.

Bij de redactie kon ik rekenen op een schare uitmuntende juristen: practici met academische allures en professoren met praktische reflexen. Ze zijn allen verbonden aan hetzelfde advocatenkantoor en ze zijn me erg dierbaar. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar collega Thierry VANSWEEVELT, mijn *compagnon de route*, die, niettegenstaande zijn vele projecten, spontaan aanbod om de teksten na te lezen en te controleren op onderlinge consistentie.

De teksten zijn bijgehouden tot 1 januari 2020.

Prof. dr. Filip DEWALLENS

VOORWOORD BIJ DE REEKS

Het opstellen en interpreteren van contracten is maatwerk geworden. In steeds complexere contractuele verhoudingen is het een ware kunst om contracten op de wederzijdse behoeften van de contractpartijen af te stemmen. Indien het opstellen van contracten al geen kunst is, is het op zijn minst een specifieke techniek. Alle juristen – zowel advocaten, notarissen, bedrijfsjuristen, managers, bankjuristen enz. – hebben tijdens hun carrière deze techniek nodig.

Al te vaak steunt de kennis van deze techniek op ervaring en autodidactiek. Bij de vorming van juristen heeft men tot nog toe al te weinig aandacht gehad voor deze bijzondere techniek. De juridisch-technische kennis haalt in een rechtenopleiding vaak de bovenhand op de vaardigheden, en als vaardigheden al aan bod komen, is het vaak eerder het pleiten en argumenteren dan het schrijven van contracten. Met de reeks *Contractuele clausules* willen we daaraan tegemoet komen.

Elke clausule wordt op een heldere en overzichtelijke wijze toegelicht volgens een vast stramien. De bespreking van elke clausule wordt voorafgegaan door referenties naar de belangrijkste wetgeving, jurisprudentie en rechtsleer. Vervolgens wordt de clausule geduid en uitvoerig toegelicht. De handige checklist ter afronding vormt een onmisbare hulp bij de redactie en de verwerking van de clausule in het contract.

We stellen u nu het volgende boek in de reeks voor: *Medische dienstencontracten*. Het voorliggende boek maakt u wegwijs in de bijzondere clausules in het kader van overeenkomsten met de medische beroepen. De volgende delen in de reeks zullen relevante clausules bij een aantal dienstencontracten verzamelen en bespreken. Zo komen aan bod: de juridische beroepen, de vastgoedberoepen, bewaarggeving en sportcontracten. Een afzonderlijk volume wordt gewijd aan distributiecontracten.

Elk boek in de reeks *Contractuele clausules* bundelt de krachten van vele gezaghebbende auteurs met academische achtergrond en/of ruime praktijkervaring. De onderstaande editors hebben gepoogd het bovenstaande opzet doorheen heel het boek vertaald te zien.

Het mag duidelijk zijn dat de reeks een ambitieuze uitgave vormt en volledigheid nastreeft. Uw eventuele suggesties voor bijkomende clausules en aanvullingen zijn dan ook meer dan welkom.

Leuven, april 2020

Editors/Wetenschappelijk comité: Prof. dr. emeritus Gabriël-Luc BALLON (†), Prof. dr. Vincent SAGAERT, Prof. dr. Evelyne TERRY, Prof. dr. Bernard TILLEMANN, Prof. dr. Alain Laurent VERBEKE

KORTE TOELICHTING BIJ DE RAADPLEGING VAN HET BOEK

Elke bespreking van een clausule wordt voorafgegaan door een inhoud, waarin de verschillende onderdelen in detail zijn opgenomen.

Voor de duidelijkheid hebben we het onderscheid tussen de volgende teksttypes ook in de opmaak aangegeven:

Citaten: niet cursief en aanhalingstekens

Het *De Valks Juridisch Woordenboek* omschrijft het begrip als “afspraken waaraan partijen een juridisch afdwingbaar karakter willen ontzeggen, doch die onder omstandigheden toch rechtsgevolgen kunnen hebben op grond van kwalificatie als natuurlijke verbintenis of op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid”.

Modelclausules: cursief en insprong

De informatie die binnen deze data room beschikbaar is, is strikt vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor de personen en ondernemingen waarvoor de toegang werd toegestaan. Zij mag niet worden gekopieerd of worden doorgegeven aan derden.

Bijkomende toelichting/excursus: kleinere letter en kleinere interlinie

Aan de andere kant kan de begunstigde de in de dekkingsovereenkomst bedongen persoonlijke of zakelijke zekerheden (bv. hypotheek, pand of borg) tot waarborg van de nakoming van de verbintenis van de belover tot het verschaffen van een voordeel aan de begunstigde, als accessoria van zijn schuldvordering, invoeren. De doorwerking ten gunste van de begunstigde is ook de regel voor wettelijke zekerheden. Ook kan de begunstigde zich bijvoorbeeld beroepen op een schadebeding dat (enkel) met het oog op de wanprestatie tegenover de begunstigde is bedongen.

Deze opmaak werd eveneens toegepast voor voorbeelden van formulieren.

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
<i>Voorwoord bij de reeks</i>	vii
<i>Over de auteurs</i>	xv
DEEL I.	
OVEREENKOMSTEN MET ARTSEN EN ZIEKENHUIZEN	1
A. Behandelingsovereenkomst tussen beroepsbeoefenaar en patiënt: modaliteiten	3
Beding van geïnformeerde toestemming en toestemmingsformulier Christophe LEMMENS.....	5
Beding van aanwijzing en uitvoering beroepsbeoefenaar Christophe LEMMENS.....	33
Beding van afstand van het recht op informatie en/of geïnformeerde toestemming Christophe LEMMENS.....	43
Therapeutische exceptie Christophe LEMMENS.....	59
Exoneratiebeding ten behoeve van de arts Aurélië VERHAERT	81
Het <i>no show</i> -beding tussen arts en patiënt Thierry VANSWEEVELT en Nils BROECKX	95
Het <i>no show</i> -beding tussen ziekenhuis en patiënt Thierry VANSWEEVELT en Nils BROECKX	105
Beding van machtiging van de vertegenwoordiger van de patiënt Christophe LEMMENS.....	109
Beding van bijstand door een vertrouwenspersoon van de patiënt Christophe LEMMENS.....	133

Het voorschotbeding tussen arts en patiënt Sander BRIKÉ	161
B. Behandelingsovereenkomst tussen beroepsbeoefenaar en patiënt: einde.	181
Verklaring houdende weigering van tussenkomst door de beroepsbeoefenaar Christophe LEMMENS	183
Geïnformeerd ontslag uit het ziekenhuis tegen medisch advies in Christophe LEMMENS	195
Negatieve wilsverklaring van de patiënt Christophe LEMMENS	201
Positieve wilsverklaring – Vraag/toestemming tot tussenkomst door de patiënt Christophe LEMMENS	235
Euthanasieverklaring (voorafgaand euthanasiebeding) Christophe LEMMENS	249
Euthanasieverzoek (actueel euthanasiebeding) Christophe LEMMENS	287
Geïnformeerde weigering door de patiënt van verdere tussenkomst (tijdens de behandeling) Christophe LEMMENS	311
C. Overeenkomst tussen ziekenhuis en patiënt.	325
Het voorschotbeding tussen ziekenhuis en patiënt Sander BRIKÉ	327
Exoneratiebeding ten behoeve van het ziekenhuis Aurélië VERHAERT	347
Exoneratie- en verbintenisbepalende bedingen bij ziekenhuisbewaargeving Sander BRIKÉ	363
Privacyclausule Nils BROECKX	397
Bezoek- en huisdierclausules Nils BROECKX	413

Levensbeschouwelijke clausules	
Thierry VANSWEEVELT en Nils BROECKX	437
Schadebeding in de factuurvoorwaarden	
Katrien RAYMAEKERS en Filip DEWALLENS	453
Overeenkomst tussen ziekenhuis, wensouders en draagmoeder	
Thierry VANSWEEVELT	467
D. Overeenkomst tussen ziekenhuis en ziekenhuisarts	477
Wederkerige contractbelofte (engagementsverklaring)	
Filip DEWALLENS en Raf VAN GOETHEM	479
Kettingbeding	
Filip DEWALLENS en Nils BROECKX	485
Instructiebeding ten behoeve van de hoofdarts	
Filip DEWALLENS en Raf VAN GOETHEM	495
Concurrentieclausules	
Raf VAN GOETHEM en Filip DEWALLENS	507
Bemiddelingsbeding	
Aurélië VERHAERT	531
Arbitragebeding	
Aurélië VERHAERT	541
Eenzijdig opzeggingsbeding	
Christophe LEMMENS	553
Leeftijdsclausule	
Filip DEWALLENS en Christophe LEMMENS	579
Uitdrukkelijk ontbindend beding	
Filip DEWALLENS en Raf VAN GOETHEM	607
Specifieke clausules in de overeenkomst met de ziekenhuisarts-vennootschap	
Raf VAN GOETHEM en Filip DEWALLENS	619
Btw-beding in de overeenkomst met de hoofdarts	
Sander BRIKÉ	631
GDPR-clausules bij experimenten	
An VIJVERMAN en Nils BROECKX	647

DEEL II.	
OVEREENKOMSTEN MET APOTHEKERS.....	661
Overnamebeding personeel bij overdracht apotheek	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	663
Niet-concurrentiebeding ten voordele van een apotheek	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	671
Opschortende voorwaarde verkrijgen overbrengingsvergunning	
Ann DIERICKX en Katrien RAYMAEKERS	679
Verkoop- of huurbelofte bij overbrenging van apotheek	
Ann DIERICKX en Katrien RAYMAEKERS	685
Terugkeerbeding bij tijdelijke overbrenging apotheek	
Ann DIERICKX en Katrien RAYMAEKERS	691
Volmacht aan persoon die in gemeenschap leeft voor aankoop medicatie	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	697
Beding houdende opvolging medicatieschema	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	705
Onafhankelijkheidsbeding	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	713
Reclamebeding	
Ann DIERICKX en Elise DEGROOTE	719
DEEL III.	
OVEREENKOMSTEN VOOR ONDERZOEK EN LEVERING	
VAN GENEESMIDDELEN.....	727
A. Overeenkomst voor de uitvoering van een klinisch proef	
(incl. experiment)	729
Kwalificatie partijen (opdrachtgever versus onderzoeker)	
An VIJVERMAN en Karlien WOUTERS	731
Verplichtingen opdrachtgever versus onderzoeker	
An VIJVERMAN en Karlien WOUTERS	741
Geïnformeerde toestemming deelnemer voor deelname aan experiment	
An VIJVERMAN en Karlien WOUTERS	751

Intellectuele-eigendomsrechten bij niet-commercieel experiment An VIJVERMAN en Karlien WOUTERS	765
Bedingen houdende verdeling van aansprakelijkheid en verzekering An VIJVERMAN en Karlien WOUTERS	773
B. Overeenkomst voor de levering van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen	791
Clausule inzake transparantie rond waardetransfers tussen farmaceutische en medische hulpmiddelenindustrie en gezondheidszorgbeoefenaars en -instellingen (<i>Sunshine Act</i>) An VIJVERMAN en Filip VAN DER MAUTEN	793
Toekennen van voordelen door farmaceutische en hulpmiddelenindustrie aan gezondheidszorgbeoefenaars en -instellingen An VIJVERMAN en Filip VAN DER MAUTEN	803

OVER DE AUTEURS

EDITORS VAN DE REEKS

BALLON, Gabriël-Luc (†), gewoon hoogleraar emeritus KU Leuven

SAGAERT, Vincent, gewoon hoogleraar KU Leuven-Kulak, UAntwerpen, gast-docent UHasselt en advocaat balie Brussel

TERRYN, Evelyne, hoogleraar KU Leuven-Kulak en advocaat balie Kortrijk

TILLEMAN, Bernard, decaan Rechtsfaculteit KU Leuven, gewoon hoogleraar KU Leuven-Kulak en ondervoorzitter Benoemingscommissie Gerechtsdeurwaarders

VERBEKE, Alain Laurent, gewoon hoogleraar KU Leuven, Visiting Professor of Law Harvard, Professor of Law Tilburg Law School & UCP Lisbon en advocaat balies Brussel en Kortrijk

EDITOR EN AUTEUR

Filip Dewallens is hoofddocent medisch recht aan de UAntwerpen en bijzonder gasthoogleraar aan de KU Leuven. Filip doceert 'Juridische organisatie van de gezondheidszorg' en is *research grantholder* van de Bank J. Van Breda & C° Research Grant (AHLEC-chair). Hij promoveerde tot doctor in de rechten op een proefschrift over *Het statuut van de ziekenhuisarts. De rechtsverhoudingen tussen ziekenhuisartsen en ziekenhuizen*. Hij is editor (samen met Thierry Vansweevelt) van het monumentale *Handboek Gezondheidsrecht* in twee volumes. Hij werkte als opdrachthouder voor het IMF, de Wereldbank, de Raad van Europa en verschillende ministers van Volksgezondheid en Sociale Zaken. Filip is voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Gezondheidsrecht en was tussen 2014 en 2018 lid van de raad van bestuur van de KU Leuven. Hij is advocaat en managing partner van het advocatenkantoor Dewallens & partners.

AUTEURS

Sander Briké studeerde rechten aan de KU Leuven en de Université de Rennes I (Fr.). Daarna werkte hij als attaché op de diplomatieke afdeling van de Belgische ambassade in Bangkok. Sinds 2015 is Sander ingeschreven aan de Balie van Leuven en als advocaat verbonden aan het kantoor Dewallens & partners. Hij

behaalde het postgraduaat ‘Gezondheidsrecht en Gezondheidsethiek’ (AHLEC) (UAntwerpen) en volgde de Bijzondere Opleiding Cassatieprocedure in Strafzaken.

Nils Broeckx is deeltijds docent aan de Uantwerpen, waar hij het vak ‘Schade en schadeloosstelling’ doceert aan de laatstejaarsstudenten rechten. Hij is tevens modulecoördinator aan de Antwerp Health Law and Ethics Chair (AHLEC) en de Antwerp Liability Law and Insurance Chair (ALLIC). Hij studeerde rechten aan de UAntwerpen en promoveerde in 2016 aan diezelfde universiteit op een proefschrift met als titel *Orgaantransplantatie. Een juridische analyse*. Dat proefschrift werd bekroond met de tweejaarlijkse wetenschappelijke prijs voor het gezondheidsrecht André Prims. Nils is advocaat in het advocatenkantoor Dewallens & partners.

Elise Degroote studeerde rechten aan de KU Leuven en behaalde het postgraduaat ‘Gezondheidsrecht en Gezondheidsethiek’ (AHLEC) aan de UAntwerpen. Tot 2003 was zij verbonden aan het Instituut voor Contractenrecht van de KU Leuven. Daarna werkte zij als *legal counsel* bij de studiedienst van de Orde van Vlaamse Balies en de federale beroepsvereniging van zelfstandige apothekers. Sinds 2016 is Elise als advocaat verbonden aan het kantoor Dewallens & partners.

Ann Dierickx promoveerde in 2005 aan de KU Leuven op het doctoraal proefschrift *Toestemming en strafrecht. Een strafrechtsdogmatische analyse van de toestemming en de strafrechtelijke bescherming van lijf en leven*. Tot 2008 was ze plaatsvervangend docent strafrecht en strafprocesrecht aan de KU Leuven. Ann is partner in het advocatenkantoor Dewallens & partners en gastprofessor verbonden aan de Antwerp Health Law and Ethics Chair (UAntwerpen).

Christophe Lemmens promoveerde in 2013 aan de UAntwerpen en de VUB op het doctoraal proefschrift *Voorafgaande wilsverklaringen met betrekking tot het levenseinde*, dat bekroond werd met de tweejaarlijkse wetenschappelijke prijs voor het gezondheidsrecht André Prims. Hij was in 2008 de eerste laureaat van het *Young Researchers Forum* op het *World Congress on Medical Law* in Peking en in 2011 kreeg hij als enige laureaat de aanmoedigingsbeurs voor jonge vorsers van de Onderzoeksraad UAntwerpen. Christophe is lid van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie. Hij is gastprofessor aan de UAntwerpen (AHLEC) en partner in het advocatenkantoor Dewallens & partners.

Katrien Raymaekers studeerde rechten aan de KU Leuven en behaalde in 2015 het postgraduaat ‘Gezondheidsrecht en Gezondheidsethiek’ (AHLEC) (UAntwerpen). Katrien is tevens Master of Laws in het Sociaal Recht (VUB). Tussen 2011 en 2019 was ze verbonden aan het advocatenkantoor Dewallens & partners.

Filip Van Der Mauten studeerde rechten aan de KU Brussel en KU Leuven. Hij was advocaat aan de balies van Brussel en Leuven tussen 2004 en 2019, onder meer in het advocatenkantoor Dewallens & partners. Sinds 2019 is hij aan de slag bij de Mdeon als voorzitter en coördinator van het Visumbureau en lid van het managementcomité van Betransparent.be.

Raf Van Goethem studeerde rechten aan de KU Leuven en was vervolgens als assistent verbonden aan het Instituut voor Sociaal Recht van de KU Leuven. Raf is EMS-gastprofessor (Odisee KU Leuven), waar hij gezondheidsrecht doceert in het postuniversitair programma ‘Algemeen Management voor geneesheren-specialisten’ en in het postgraduaat ‘Management in de gezondheids- en welzijnszorg’. In 1994 stichtte hij mee het advocatenkantoor Dewallens & Van Goethem en is vandaag partner in het advocatenkantoor Dewallens & partners.

Thierry Vansweevelt is gewoon hoogleraar aan de UAntwerpen. Hij doceert ‘Aansprakelijkheidsrecht en risicoverzekeringen’ en ‘Gezondheidsrecht’. Zijn proefschrift *De civielrechtelijke aansprakelijkheid van de arts en het ziekenhuis* werd bekroond met de prestigieuze Fernand Collin-Prijs 1992. Voor zijn gehele oeuvre ontving hij de Prijs Onderzoeksraad Universiteit Antwerpen. Van 2003 tot 2006 was hij decaan van de Faculteit Rechten. Hij is advocaat-partner in het kantoor Dewallens & partners. Hij is ook auteur van het *Handboek Buitencontractueel Aansprakelijkheidsrecht* (samen met Britt Weyts), editor (samen met Filip Dewallens) van het *Handboek Gezondheidsrecht* en editor (samen met Britt Weyts) van het *Handboek Verzekeringsrecht* en van het *Handboek Verbintenisrecht*.

Aurélië Verhaert studeerde rechten aan de UAntwerpen. Na haar studies schreef zij zich in aan de balie van Antwerpen om zich te specialiseren in het medisch aansprakelijkheidsrecht. Sinds 2015 is Aurélië verbonden aan het advocatenkantoor Dewallens & partners, waar zij procedures inzake medische aansprakelijkheid voert voor de rechtbanken en voor het Fonds Medische Ongevallen. Aurélië publiceert frequent over exoneration, arbitrage- en bemiddelingsbedingen.

An Vijverman studeerde rechten aan de FUNDP in Namen, aan Queen Mary and Westfield College (University of London) en aan de KU Leuven. Ze is sinds 2004 partner in het advocatenkantoor Dewallens & partners. An is co-editor van *Nomenclatuur en tegemoetkoming in de zorg. Situering, criteria, praktijk en rechtsbescherming* en co-auteur van *Chapters on Pharmaceutical Law* en het *Handboek Gezondheidsrecht* (eds. T. Vansweevelt en F. Dewallens). Zij doceert gezondheidsrecht aan AHLEC (UAntwerpen) en de Ehsal Management School (Odisee KU Leuven) en ze is als trainer verbonden aan het *European Centre for Clinical Research Training* (ECCRT).

Karliën Wouters studeerde rechten aan de KU Leuven en ze behaalde het post-graduaat ‘Gezondheidsrecht en Gezondheidsethiek’ (AHLEC) (UAntwerpen). Zij werkte als *legal counsel* voor het *clinical trial center* van de UZ Leuven en ze was er lid van het ethisch comité. Karliën is sinds 2011 als advocaat verbonden aan het advocatenkantoor Dewallens & partners. Zij publiceert over geneesmiddelenrecht, medische hulpmiddelen, klinische proeven en experimenten.